

Vedat Sabih

<https://orcid.org/0009-0003-9372-9430>

Principal, Yolbulan Primary School, Diyarbakır-Türkiye, vs-karamann@gmail.com

Selahattin Balkan

<https://orcid.org/0009-0007-4732-1871>

Branch Principal, Diyarbakır provincial directorate of national education, Diyarbakır-Türkiye, selahattinbalkan21@gmail.com

Mehmet Kadri Gümüş

<https://orcid.org/0009-0008-4071-8443>

Principal, Aşağıbitikçi Secondary School, Diyarbakır-Türkiye, mehmet_kdr@hotmail.com

Nevzat Gürsül

<https://orcid.org/0000-0002-7115-4803>

Assistant Principal, Akdeniz Bölge Komutanlığı Primary School, Diyarbakır-Türkiye, gursulnevat@gmail.com

Berat Orak

<https://orcid.org/0009-0001-3940-6142>

Principal, Hilar high school, Diyarbakır-Türkiye, orakberat168@gmail.com

Deniz Yılmaz

<https://orcid.org/0009-0005-6468-5277>

Principal, Atatürk Secondary School, Diyarbakır-Türkiye, denizerganilise@gmail.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Sabih, V., Balkan, S., Gümüş, M., G., Gürsül, N., Orak, B. ve Yılmaz, D. (2023). Okul Yöneticilerin Kültürel Liderliği İle İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (2), 555-574.

Okul Yöneticilerin Kültürel Liderliği İle İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Öz

Bu çalışmanın amacı okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların doküman analizi ile incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2002-2022 yılları arasında yürütülmüş olan toplam 25 lisansüstü tez incelenmiştir. Bu amaç kapsamında okul yöneticilerin kültürel liderliğini inceleyen çalışmaların temel özelliklerinin neler olduğu ele alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesinde; araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilen “Yayın İnceleme Formu” kullanılmıştır. Yayın inceleme formu; araştırmacının yıllarına, veri türlerine, araştırma desenlerine,

örneklem grubuna ve son olarak temalarına göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar ile ilgili en fazla tezin 2014 yılında yapıldığı ve araştırma türü olarak nicel araştırma yöntemlerini tercih ettikleri görülmektedir. Aynı zamanda tezler araştırma temalarına göre incelendiğinde çalışmalarda, eğitim liderliği, yönetsel disiplin felsefesi, okul yönetimi uygulamaları gibi temaların ön plana çıktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul yönetici, kültürel liderlik, Öğretmen, Lider, Doküman Analizi.

Examination of Graduate Studies on the Cultural Leadership of School Managers

Abstract

The aim of this study is to examine the graduate studies on the cultural leadership of school administrators with document analysis. In line with the purpose of the study, a total of 25 postgraduate theses conducted between 2002-2022 were examined. For this purpose, the main features of the studies examining the cultural leadership of school administrators are discussed. The document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. As a data analysis method, descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used. In the examination of postgraduate studies on the cultural leadership of school administrators; The "Publication Review Form" developed by the researchers using the relevant literature was used. Publication review form; years of the research, data types, research designs, sample group and finally their themes. According to the research findings; It is seen that the most thesis on graduate studies on cultural leadership of school administrators was made in 2014 and they preferred quantitative research methods as the type of research. At the same time, when the theses were examined according to the research themes, it was seen that the themes such as educational leadership, administrative discipline philosophy, school management practices came to the fore in the studies.

Keywords: School administrator, cultural leadership, Teacher, Leader, Document Analysis

Giriş

Etkili ve verimli bir okul için okul yöneticileri büyük önem taşımaktadır. Çünkü okul yöneticileri bilgi birikimleri ile hareket edip sergiledikleri becerilerle kurumun geleceğine şekil verip, bir plan doğrultusunda var olanı geliştirme çabası içine girmektedirler (Garies ve Tschannen-Moran, 2005). Yöneticiler ancak ahenkli bir şekilde ve iş birliğiyle, etkili ve verimli bir şekilde çalışarak, belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelip örgütlenmiş kişileri

hedefler doğrultusunda yönlendirebilirler. Bu durum bir sorumluluk hatta zorunluluktur. Yöneticilik tutumlarının geleneksel yönetici ve modern yönetici olarak iki farklı kavramla birbirinden ayrıldığı görülmektedir. Geleneksel yöneticilik genel anlamda emir komuta zincirine sıkı sıkıya bağlı, itaatkâr olunmasını tercih eden, otoriteye düşkün bir yöneticilik anlayışını çağrıştırmaktadır. Buna göre başarılı bir yönetici tamamen otorite ile ölçülmektedir. Modern yöneticilik anlayışında ise durum çok farklıdır: Modern yöneticinin başarı kriteri otoriteden ziyade etkin, verimli ve ikna ederek yönetmeye ve saygın olması ile alakalıdır. Modern yöneticilikte sadece var olan değerleri takip eden değil yenilerini de üreten ve bu hususla toplumu ayakta tutan örgütlerin canlı kalmasını sağlayan bir liderdir (Bursalıoğlu, 1994).

Ülkemizde okul idareciliği profesyonel bir meslek konumunda değil, öğretmen mesleğinin yanı sıra verilen ikinci bir görevdir (Baltacı, 2017). Bu durum okulları yönetecek okul idarecilerinin yönetim alanında bazı aksaklar yaşanmasına neden olmaktadır. Okulun başarısı okul müdürünün yönetim sürecindeki başarısı ile doğrudan orantılıdır. Etkili bir okul yöneticisi, okulunu ve personellerini çok iyi tanıyan ve onlardan beklentilerini iyi aktarandır. Okul yöneticileri, çalışan üyelerinin bağlılığını örgüt ile içselleştirmeye çalışır. Örgütü içselleştiren çalışan üyeler, örgütün çıkarlarını kendi çıkarlarından daha üstün görerek gerektiği kadar fedakâr davranış gösterirler. Yöneticiler açısından da bulunmaz bir insan gücü ancak örgütü içselleştiren çalışanlardır (Başaran, 1986). Okul kültürü okuldaki bütün çalışan personellerin destekleriyle oluşan ve paylaşılan değer yargıları, inançlar ve normlar bütünüdür. Eğitim kurumlarını birbirinden ayıran ve kültürel olarak yapısını ortaya koyan hususlarla ilgili olarak; daha önce yapılmış çalışmalar, eğitim kurumlarının kültürel açıdan yapısının fiziksel unsurlarından çok yönetici-öğretmen-öğrenci iletişiminin yapısından doğduğunu ortaya koymuştur. Örgütlerin varlığı aynı topluma mensup kişilerin içerisinde yaşayan insanların kolektif gereksinimlerinden kaynaklanmaktadır (Aydın, Erdağ ve Sarier, 2010). Kişilerin bir araya gelmesiyle oluşturulan örgütler kendilerine özgü kültürel yapılar geliştirirler (Kaya ve Demirtaş, 2009). Bu şekilde oluşturulan örgüt kültürü, örgütün üyelerini bir araya getirerek örgütlerin kimliklerine ayırt edici bir özellik kazandırmıştır (Hoy ve Miskel, 2010). Okul kültürü okullarda yönetici ve çalışanların kolektif davranışları ve ortak anlayışlarını sağlamada en önemli husus olarak görülmektedir. Cafoğlu'nun (1995) da görüş bildirdiği üzere kurumdaki tüm personellerin aynı değerler ve inançlar çevresinde bulunabilmesi için, örgütte herkesin iştirakçi ortak bir kültürü var etmesi gerekir. İdarecilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin, personelin, veli ve çevre ile iletişimi sonucu ortaya çıkan etkileşim, paylaşım, yardımlaşma ve işbirlikçi olması kurum kültürünün yapı taşlarıdır. Ama burada okul

yöneticisi en önemli kişidir. Yöneticinin taşıması gereken en önemli özelliği ise okul yönetiminde kültürel lider özelliği gösterebilmektir. Yapılan araştırmalar öğretmenlerin ve personellerin okul kültürünün en değerli yasal kişisi olarak okul yöneticilerini olduğu görülmektedir. (İbicioğlu, 1999; Çelik, 2000). Bunun yanı sıra yapılan araştırmalar okul yöneticilerinin bildirişim becerileri ve ikna etme kabiliyetleri ile kurum kültürü arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu da açıklamaktadır (Şimşek, 2003). Öyle ki, Pehlivan'ın (1998) da belirttiği gibi, okul yöneticisinin tavırları fazlaca önem teşkil etmektedir. Bu husus, öncelikle eğitim-öğretim yükünü sırtlamış ve istendik davranış aşlamayı hedefleyen bir okulun en etkili kişisi olmasından, ardından da hem öğrenciler hem de personeller için rol model olacak tavırlar sergilemeleri gerektiğinden kaynaklanır. Araştırmacılara göre, okul kültürü okulların öğrenme çevresinde ve öğrencilerin başarılı olmasında farklılıkların oluşmasında katkı sağlamaktadır. Kültürel liderlik kavramının doğuşu, 1980'li yıllarda örgütsel kültürle ilgili yapılan araştırmalara dayanmaktadır. Kültürel liderlik, örgüt kültürünü koruyup geliştirmeye uğraşan bir liderlik çeşididir. Kültürel liderlik, örgütün kuvvetli kültürel yapısını meydana getirmek ve geliştirilmesine yönelik ilerleyen zamanda şekillenir. Çağın özelliklerine uygun yeni bir kültürü meydana getirme var olan kültürü müdafaa etme, onarma, yaratma, değiştirme ve biçimlendirme eski kültürü zayıflatma yeni kültürü güçlendirme ve canlı tutma becerisine sahiptir. Kültürel lider okul müdürü de öğretmenlerin okula bağlılığını artıracak etkin çalışmalarda bulunması, öğretmenlerin motivasyonunu, yenilikleri, değişimleri öğrenebilen ve mesleki alanda gelişmeleri takip ettirmeyi sağlayandır. Öğretmen kendini okulun bir parçası olduğunu hissetmesi gerekir. Kültürel liderlik tutumu özünde, kurumda var olan örgütsel kültürün başarılı veya başarısız olmasında önemli bir rol oynamaktadır (Başaran, 1986: 246). Okul yöneticilerinden kültürel liderlik tutumlarını çok fazla sergileyebilen okulların başarısı da daha fazla artacaktır. Kurumların fazlaca etkinleşebilmesi için oldukça iyi bir şekilde eğitilmiş, profesyonel çalışabilen, kültürel liderlik özellikleri sergileyebilen önderlere gereksinim duyulmaktadır. Çünkü okullar sürekli değişime uğrayan kurumlardır. Sağlam ve güçlü kültüre sahip olan bir okul ancak kültürel liderlik özelliğini taşıyan yöneticilerin becerilerine ve yeteneklerine bağlıdır. Bu yöneticiler sayesinde başarıyı doruğa taşırlar.

1.2. Kültürel Liderlik

Kültürel liderlik: Örgüt içinde bulunduğu toplumun kültür akışından etkilenir ve örgüt kendi kültürünü bu kültürün etkisiyle oluşturur. Örgüt kültürü, örgüt çalışanlarının inançları ve davranışlarını içerir, böylece çalışanlar ortak bir davranış biçimi geliştirir. Kültürel liderlik örgüt kültürünü oluşturan ortak düşünce, inanç, sembol, gelenek ve normlar aracılığıyla,

çalışanlarını örgütün amaçları doğrultusunda harekete geçirebilmelidir. Kültürel liderlik, örgütün güçlü kültürel yapısını oluşturması ve geliştirmesine yönelik süreçleri kapsayan bir liderlik modelidir. Kültürel liderlik, örgütün değerlerinin oluşturması ve bu değerlerin tüm örgüt çalışanlarınca içselleştirmesi anlamını taşır. Örgüt çalışanları kültürel liderler aracılığıyla örgütteki inançları, sembolleri, değerleri, normları tanır ve bunlara uyum gösterir.

Kültürel lider; kurumun değerlerini yerleştiren, bu değerleri davranışlarına ve okul çalışanlarına yansıtan kişidir. Kültürel lider, okul kültürünün faydalarından yararlanarak okulu yönetir. Çalışan personellerin güçlü ve ortak bir okul kültüründe çalışmasını sağlamaya dönük uygulamalar yapmakta ve kurum kültürüne yeni değerler ekleyerek personellerini oluşturmuş olduğu yapı üzerinden yönetimi gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Geylani, 2013). Kurum yöneticilerinin etkili bir kurum kültürü oluşumu için kültürel liderlik davranışları sergilemeleri büyük önem taşımaktadır. Kurum müdürlerinin kültürel liderler olabilmeleri için okulun normlarını içselleştirmeleri ve yaşamaları önemlidir. Değerlerini tutumlarına yansıtmaları durumunda güçlü bir kurum kültürü meydana getirebilecekleridir (Karaköse, 2008). Kültürel liderliğin zaman, kişiler ve ortam arasında kurmuş olduğu sağlam bağlantılar, okul kültürünün sağlam bir şekilde oluşumuna hizmet sunmaktadır. Kültürel liderlik davranışları geliştiren liderler okul başarısında büyük rol oynar (Yörük ve Şahin, 2012). Liderliği kültürel çevrenin anlamlandırdığı, liderin de kültürel ortama yeni anlamlar kattığı farz edilirse kültürel lider var olan kültürü değiştirmeden devam ettirerek yeni bir kültürün oluşmasına ve sahip çıkmasında da görevlidir (Toprakçı, 2002).

Kurum müdürlerinin kültürel liderlik davranışları, kurumdaki öğretmen ve öğrencilerin daha güçlü bir kurum kültüründe çalışmalarına ortam sağlar. Her kurumun kendine ait güçlü ve zayıf bir kültürü vardır. Kültürel lider, kurum kültürünün temel kıstasları üzerinde etki bırakmaktadır. Kültürel liderlik, kurum kültürüne yeni değerlerin ve simgelerin yerleştirilmesini ve geleneklerin dönüştürülmesi davranışlarını gerektirmektedir (Çelik, 2011: 51).

1.3. Okul Yönetiminde Kültürel Liderlik

Okul Yönetiminde Kültürel Liderlik Çelik'e (2000) göre, kurumda bulunan herkesin daha güçlü ve hareketli bir kurum kültüründe çalışmalarına imkân sunmuştur. Tüm okul kendine has ayrımlı kültür yapılarını bulundurur. Başarılı lider, oluşturmuş olduğu kültürü yönetebilen ve denetleyen kişidir. Öğretmen ve öğrenciyi kurum kültüründen dışlamak mümkün değildir. Kurumdaki tüm kişiler bu kültürün tesiri altına girmektedir. Başarılı bir

kültürel lider olarak, okulu profesyonel bir şekilde yöneten yönetici okul kültürünün gücünden en iyi şekilde yararlanmasını bilen olarak görülür. (Çelik, 2000).

Kültürel bir lider olarak kurum yöneticisi, örgütsel kültürün gidişatı ile hedeflenen niteliklere sahip öğrencinin yetişmesine yardımcı olmaktadır. Kurum kültürüne yeni değerlerin ve simgelerin eklemesi ve geleneklerin dönüştürülmesi, kültürel liderlik tutum ve davranışlarını gerektirmektedir. Eğer kurumun yöneticisinde kurum kültürünü oluşturan ana öğeleri himaye etme ya da dönüştürme olanağına sahip bir tesir gücü varsa, kültürel liderlik etkisini gösteriyor demektir (Çelik, 2000). Okulun şekilsel yapısı çoğu zaman öğretmenlerin ilgisini çekmeyebilir. Okulun resmi yapısının olumlu bir iklime dönüşmesi örgütsel kültürün geliştirilmesine bağlıdır. Kültürel lider, okulu yaşatan ve kurumu kültürel bakımdan devamlı olarak katkı sağlayan liderdir. Okulda oluşturulan törenler, bedensel ve kültürel etkinlikler ve öğrenci ebeveynlerini okula getirmek amacıyla yapılan toplantılar, kurumun gündelik yaşamını daha hareketli hale getirebilir. Güçlü bir kurum kültürünü meydana getirmek için, kurumu bulunduğu çevrenin yaşam merkezi haline dönüştürebilir (Çelik, 2011). Örgütsel ortamda kurum müdürünün rolü, kurumun çevresel ve kültürel ilişkisi çerçevesinde ortaya koyulmaktadır. Okul müdürünün çevresiyle barışık ve iletişim içinde olması son derece önemlidir. Kültürel liderin tutumlarının liderlik yaptığı topluluğun kültürü yanında yaşamını geçirdiği toplumsal kültürü de tesiri altına alır. Çünkü okullar kültür dönüşümünü sağlayan kurumların ilk sırasında yer almaktadır. Bu nedenle kurum yöneticisinin en önemli rolü kültürel liderlik rolünü yerine getirmesidir (Tahaoğlu ve Gedikoğlu, 2009).

Kültürel liderlik yalnız okulla da sınırlı olamaz. Kurum yöneticisi; öğretmen, öğrenci, yardımcı personeli ve ebeveynlerin isteklerini de karşılamak zorundadır. Mümkün mertebe kurumlar çevrenin kültüründen de etkilenecektir. Çünkü okul ile çevre arasında sıkı bir ilişki vardır ve birbirlerini etkilerler. Kültürel lider olarak kurum yöneticisi, hal ve tavırları ile okul kültürüne olan sadakatini göstermeye çalışır. Değerleri özümseyen kurum yöneticisi öğretmenlerin bu değerlere uygulamasına öncülük edebilir. Bu açıdan kurum ortamında etkili kültürel liderlik, değerlerin verdiği güçten yararlanmayı gerektirir. Okul, öğrencilere yönelik eğitim hizmeti verirken kendine has kültürünü de üretir. Kültürel lider olarak kurum yöneticisinin yaşadığı çevre, onun liderlik davranış ve tutumlarını etkiler. Okulun kültürünü oluştururken farklı kültürleri de kendi içerisinde barındırmalıdır. Zengin bir kültüre sahip olan okul yöneticileri, eğitim kurumunun vizyonunu da değiştirmektedir. Diğer kurumlardan farklılığını gösterir, eğitim öğretimdeki hedeflerini zamanla gerçekleştirir. Örgüt üyelerinin gelişimlerini destekler ve onlara liderlik yapar. Ülkemizde Batı'ya göre daha fazla kolektif

davranışçı kültürün tesiri görülür. Kültürel liderlik ortada denge rolü olarak görülebilir. Okul yöneticisi bu dengeyi sadece toplum açısından değil, uluslararası kültür açısından da kurmak zorundadır. Kültürel lider kendisini sadece kurumun kültürüyle sınırlamaz.

Eğitimin dünya çapındaki hedeflerinden biri de mevcut kültürel hazinemizi taşımak ve kültürel taşlarımıza geliştirmektir. Kültür dönüşümü ve oluşumunu sağlayan kurumların ilk sırasında okul gelmektedir. Kurum yöneticilerinden beklenen ehemmiyetli rollerden biri de kültürel liderliktir. Kültürel lider olarak kurum yöneticileri bir yandan oluşmuş kültürel değerleri en iyi şekilde açıklayıp sunmaya gayret ederken, bir yandan da kamunun faydası adına temsilciliğini yapmak zorundadır (Çelik, 1997). Sergiovanni ve Starratt (1988)'e göre kültürel lider, kültürel değerleri müdafaa ederek, önemli kültürel anlamları ortaya koyarak önemli değerleri kurumda canlı tutar. Kültürel liderlik kuruma ait misyonunu gerçekleştirebilmek için kurum müdürünün kullandığı liderlik tarzına bağlıdır (akt. Çelik, 2000). Tüm bunlardan hareketle söz konusu çalışmalarda kültürel liderlik alanındaki araştırmaların verileri sınırlıdır. Alandaki temel bilgi üretim kaynağı olarak lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesinin alanın gelişimi açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede alanda yürütülen lisansüstü çalışmaların tematik (konu), metodolojik (yöntem) ve analiz teknikleri (istatistiksel teknikler) bağlamında incelenmesi alandaki mevcut eğilimlerin görülmesi açısından oldukça önemlidir. Alanda hazırlanan lisansüstü çalışmaların tematik açıdan incelenmesi, araştırmaların konu eğilimlerine ilişkin önemli ipuçları sunabilir. Doküman analizi ile belli bir kapsamdaki bilimsel araştırmaların yöntem, konu alanı, örneklem ve analiz yöntemi gibi birçok faktör açısından incelenerek genel eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine yapılan çalışmaların farklı değişkenler açısından nasıl bir eğilime sahip olduğunu belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır. Okul yöneticilerin kültürel liderliği alanında üretilen lisansüstü tezlerin;

1. Tezlerin yayımlandığı üniversite dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin tez türüne göre dağılımı nasıldır?
3. Yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Veri türlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
6. Örneklem türlerine göre dağılımı nasıldır?

7. Tema dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, “*Doküman İnceleme Yöntemi*” kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı ve sözlü materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman inceleme yöntemi ile yapılan bu çalışma, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi ile gerçekleşmektedir.

2.2. Sınırlılıklar

Araştırmaya dahil edilen çalışmalar 2002-2022 yılları arasında yapılmış Yükseköğretim Kurulu tez merkezinde erişime açık lisansüstü tezlerle sınırlıdır. Araştırma tarama yapılırken kullanılan anahtar kelimelerle ve kullanılan arama motorlarıyla sınırlıdır.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine yapılan çalışmalar çerçevesinde 2002-2022 yılları arasında yayınlanan tezlerden alınarak oluşturulmuştur. Tezlerden tespitinde “Ulusal Tez Merkezi” veri tabanı üzerinde tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda 106 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Tezleri incelemek üzere araştırmacılar tarafından bir tezler ile ilgili bilgiler “*Tez Bilgileri Toplama Formu*” geliştirilmiştir. Daha sonra incelemeye dâhil edilen tezler 4 araştırmacıya paylaştırılmış ve her araştırmacı makaleyi inceledikten sonra elde ettiği bilgileri bu forma yazmıştır. Lisansüstü çalışmaların bilgilerini toplama işlemi tamamlandıktan sonra her araştırmacı diğer araştırmacıların yaptığı çalışmaları da kontrol ederek olası hataların önüne geçilmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma literatüründe kullanılan inandırıcılık, aktarılabirlik, güvenilirlik ve doğrulanabilirlik kavramları, nicel araştırmalarda kullanılan iç geçerlik, dış geçerlik, güvenilirlik ve nesnellik kavramlarına karşılık gelmektedir. Geçerlik sağlanmasında ve güvenilirlik hesaplamalarında değerlendirmeye alınan tezlerin araştırmacıların görüş birliğine dayalı olarak analiz edilmesine dikkat edilmiştir. Bu noktada eğitim bilimleri alanında doktora derecesine sahip bir alan uzmanından yardım alınmıştır. Araştırmacılar tarafından analiz edilen tezler;

çalışmanın yıllarına, veri türlerine, araştırma yöntemlerine, örneklem türüne göre, okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili temalarında kategorilendirilmiştir. İşlemler sürecinde araştırmacılar inceledikleri tez ile ilgili genel bir değerlendirmede bulunmuştur. Daha sonra, tezlerin belirlenen kategorilerde dikkatli bir şekilde incelenerek veri girişi yapılmıştır. Tezler araştırmaya uygun bir şekilde sınıflandırılıp temalar, alt temalara ayrılıp kodlanarak analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının toplanan verilerle tutarlı olduğunu (güvenilirlik) ortaya çıkarmak için uzman analizi, araştırmacının konumu ve denetim stratejileri kullanılmaktadır.

3. Bulgular, Yorum ve Tartışma

Türkiye’de ilköğretim okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların ile ilgili 2002-2022 yıllarında araştırmaya dahil edilen çalışmaların alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. Bu alt problemlerde çalışmaların yazıldığı üniversite, tez türlerine, yıllara, veri türlerine göre, araştırma desenlerine, örneklem türlerine ve son olarakta temalarına göre dağılımının tespit edilmesi hedeflenmiş ve bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Tezin Yazıldığı Üniversite

<i>Üniversiteler</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	4,0
Gaziantep Üniversitesi	3	12
Marmara Üniversitesi	2	8,0
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	4,0
Zirve Üniversitesi	5	20,0
İstanbul Aydın Üniversitesi	2	8,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	8,0
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	8,0
Selçuk Üniversitesi	1	4,0
Fırat Üniversitesi	3	12,0
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	8,0
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	4,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	4,0
Toplam	25	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, tezin yazıldığı üniversite dağılımında yer alan 25 lisansüstü tez çalışmalarında Zirve Üniversitesi 5 (%20,0) çalışma ile ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Lisansüstü Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

Tez Türü	f	%
Yüksek Lisans	22	88,0
Doktora	3	12,0
Toplam	25	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere, çalışma grubunda yer alan 25 lisansüstü tez çalışmasının 22’si (%88.0) yüksek lisans, 3’u (%12.0) ise doktora tezleri oluşturmaktadır. Lisansüstü çalışmaların en çok yüksek lisans türünde yapıldığı görülmüştür. Bu sonuç beklenen bir durumdur.

Tablo 3. Yıllara Göre Dağılım

Yıllar	f	%
2002	1	4,0
2003	1	4,0
2006	1	4,0
2008	1	4,0
2010	1	4,0
2011	1	4,0
2013	1	4,0
2014	4	16,0
2015	2	8,0
2017	2	8,0
2018	2	8,0
2019	2	8,0
2020	3	12,0
2022	4	16,0
Toplam	106	100,0

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine yapılan çalışmaların en fazla 2014 ile 2022 yılında (f=;4 %16,0), yapıldığı görülürken diğer yıllarda ise birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Aynı zaman da çalışmaların son yıllarda arttığı söylenebilir.

Tablo 4. Veri Türlerine Göre Dağılım

Veri Türleri	f	%
Nicel	20	80,0
Nitel	3	12,0
Karma	2	8,0
Toplam	25	100,0

Tablo 4 incelendiğinde çalışmalarda en fazla nicel yöntem türünün tercih edildiği görülmektedir. Nicel çalışmalar (f=20; %80,0), nitel çalışmalar (f=3; %12,0), karma çalışmalar (f=2; %8,0) dir.

Tablo 5. Araştırma Desenine Göre Dağılım

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
Betimsel Araştırma	11	44,0
Durum çalışması	7	28,0
Doküman İnceleme	1	4,0
Olgu bilim	1	4,0
İç içe geçmiş tek durum deseni (karma)	1	4,0
Literatür taraması (nitel)	1	4,0
Açımlayıcı sıralı (karma)	1	4,0
Tanıtıcı araştırma yöntemi (nitel)	1	4,0
Metasentez	1	4,0
Toplam	25	100

Tablo 5 incelendiğinde çalışmalarda en fazla kullanılan araştırma deseninin betimsel araştırma(f=11, %44,0) olduğu görülmektedir. Çalışmalarda 7 durum çalışması (%28,0), 1 doküman analizi (%4,0), 1 olgu bilim (%4,0), 1 iç içe geçmiş karma desen (%4,0), 1 literatür taraması (%4,0), 1 açımlayıcı sıralı (%4,0), 1 tanıtıcı araştırma (%4,0), 1 meta sentez (%4,0) yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Örneklem Türüne Göre Dağılımı

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
Okul yöneticileri	23	92,0
Okul yöneticileri-öğretmenler	2	8,0
Toplam	25	100

Tablo 6 incelendiğinde çalışmaların örneklem türlerine göre, okul yöneticileri ve okul yöneticileri-öğretmenler şeklinde kategorilenmiş olduğu görülmektedir. Çalışmalarda ağırlıklı olarak okul yöneticileri (f=23; %92,0), katılımcı olarak tercih edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrenci okul yöneticileri-öğretmenler (f=2; %8,0) yürütülen çalışmalar bulunmaktadır.

Tablo 7. Okul Yöneticilerin Kültürel Liderliği İle İlgili Çalışmalarda Öne Çıkan Tema, Konu ve Frekans Dağılımı

Tema	Konu	f	%
------	------	---	---

	Okul geliştirme	7	28,0
	Eğitim liderliği	5	20,0
	Yönetimsel disiplin felsefesi	3	12,0
	Okul Yönetimi Uygulamaları	2	8,0
	Farklılıkların yönetimi	3	12,0
Okul Yöneticilerin Kültürel Liderliği	Bilgi ve kaynak yönetimi	1	4,0
	Örgütsel öğrenme	1	4,0
	Yeni eğitim politika/programlarının değerlendirilmesi	1	4,0
	Plan- program	1	4,0
	Öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar	1	4,0

Tablo 7 incelendiğinde okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili çalışmalarda öne çıkan tema, konu ve frekans dağılımında “Okul geliştirme” (f=7; %28,0) konusu dikkat çekecek düzeydedir. Okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili çalışmalarda öne çıkan diğer konular sırasıyla şöyledir; Eğitim liderliği, yönetimsel disiplin felsefesi, okul yönetimi uygulamaları, farklılıkların yönetimi, bilgi ve kaynak yönetimi, örgütsel öğrenme, yeni eğitim politika/programlarının değerlendirilmesi, plan- program, öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar şeklindedir.

Sonuç

Yapılan çalışma 2002-2022 yılları arasında okul yöneticilerin kültürel liderliği konusunda yayınlanan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Araştırma bulguları tablolar şeklinde aktararak sunulmuştur. Bulgulara göre alanyazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarının paralel ilerlediği görülmektedir.

- ✚ Tezin yazıldığı üniversite dağılımında yer alan lisansüstü tez çalışmalarında en fazla Zirve üniversitesinde yazılmıştır. 5 (%20,0).
- ✚ Çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerin tez türüne göre dağılım sonucunda en fazla yüksek lisans 22'si (%88.0) türünde yapıldığı görülmüştür.
- ✚ Çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerin tez türüne göre dağılım sonucunda en fazla yüksek lisans türünde yapıldığı görülmüştür.
- ✚ Okul yöneticilerin kültürel liderliği konusunda yapılmış çalışmalar en çok 2014 yılında yapılmıştır.
- ✚ Çalışmaların veri türlerine göre dağılımında daha çok nicel çalışma türünün tercih edildiği görülmüştür.
- ✚ Çalışmaların araştırma deseni incelendiğinde en fazla kullanılan araştırma deseninin betimsel araştırma olduğu görülmüştür.
- ✚ Örneklem türüne göre çalışmalar incelendiğinde en çok okul yöneticileri daha sonra sırasıyla öğretmen-öğrenci ve okul yöneticileri şeklinde olduğu görülmektedir.
- ✚ Çalışmaların konularına elde edilen verilere göre okul yöneticilerin kültürel liderliği ile ilgili çalışmalarda öne çıkan konu, “Okul geliştirme” dikkat çekecek düzeydedir.

Bulgulara göre alanyazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarının paralel ilerlediği görülmektedir. Tarama kriterlerini taşıyan toplam 25 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre incelenen tezlerin çalışma konusunun daha çok kültürel liderliğine yönelik olduğu bulunmuştur. Hallinger'e göre (2013) formal bir çalışma alanı olarak kültürel liderliği ve yönetiminin gelişiminin ilk 20 yılında birçok yazar ve dergi açısından tutarlılık göstermiştir. Örucü ve Şimşek'in (2011) araştırmasına göre Türkiye'de eğitim yönetimi alanındaki araştırmaların büyük bir bölümünün tekrar niteliğindedir ve genellikle aynı konular çalışılmaktadır. Liderlik son dönemlerde çok çalışılan alanlardan birisidir. Bu araştırma kapsamındaki makalelerde de liderliğin ön planda olduğu görülmüştür. Örneğin; sosyal adalet liderliği (Furman, 2012), örgütsel liderlik (Jackson ve Marriott, 2012), okul liderliği (Peck ve

Reitzug, 2012; Notman, 2012; Smith ve Riley, 2012), öğretimsel liderlik (Lee, Hallinger ve Walker, 2012; Tan, 2012; Sofo, Fitzgerald ve Jawas, 2012), eğitimsel liderlik (Brinia, 2012; Moos, 2012; Gavish ve Oplatka, 2012;), dönüşümsel liderlik (Bi, Ehrich ve Ehrich, 2012), dağıtılmış liderlik (Bush ve Glover, 2012) incelenen çalışmalarda çalışılan liderlik türleri olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalar, 2002- 2022 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların 25’inde lisansüstü tez çalışmalarını oluşturmaktadır. Bu lisansüstü düzeydeki tez çalışmalarının üç tanesi ise doktora tezi düzeyindedir. Bu konu kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların çoğunluğunun (%80,00) 2014-2022 yılları arasında gerçekleştirildiği, bu oranı %,64,0 oranla 2014 yılı ve sonrasının takip ettiği söylenebilir. Okul kültürü konusunu inceleyen çalışmaların gerçekleştirildiği üniversitelere bakıldığında konunun 13 farklı üniversitedeki araştırmacı ve akademisyen tarafından ele alındığı tespit edilmiştir. Bu konuyu inceleyen üniversiteler için devlet üniversitesi mi, yoksa vakıf üniversitesi mi ayrımı yapıldığında ise devlet ve vakıf üniversitelerin eşit dağıldığı görülmektedir. Liderlik becerilerinin, davranışlarının geliştirilmesinin ve bunun sağlıklı ve güçlü okul kültürü oluşturmada ve devam ettirmede olumlu yönde etkiye sahip olmasının bilinmesi daha fazla üniversitede bu konunun ele alınacağını bize göstermektedir. Okul yöneticilerin okul kültürü arasındaki ilişki konusunda yayınlanmış çalışmalar incelendiğinde, neredeyse tamamında yalnızca okul yöneticisi çalışma grubu olarak belirlendiği ve okul yöneticilerin liderlik anlayışları ile okul kültürü arasındaki ilişkinin irdelendiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak, okul kültürü ve yönetici arasındaki ilişki konusunda yayınlanmış çalışmalar incelendiğinde, araştırmacıların okul yöneticileri ve öğretmenleri beraber dahil ettikleri sadece üç araştırmada okul yöneticilerinin liderlik tarzları ile örgüt kültürü arasında ilişkinin incelendiği görülmektedir. Türkiye alan yazınında bir eksiklik olarak yer aldığı sonucu çıkarılabilir. Karasar’ında (2005) tanımladığı gibi tarama modelleri, “geçmişte veya hali hazırda mevcut olan bir durumu (olay, kişi, nesne) kendi şartları içinde olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma modelleridir”. Genel tarama modelleri, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (s.77-79). Araştırma modelleri kapsamında incelenen çalışmaların neredeyse tamamına yakınının nicel desende planlandığı bir tanesinin nitel desende yine bir tane araştırmanın da karma desende gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca okul yöneticilerin okul kültürü konusunda yayınlanmış çalışmalar incelendiğinde, birçok tarama modeli içeren çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu konuda yapılmış çalışmaların neredeyse tamamının nicel desende yapılmış olması, bu alandaki derinlemesine ve boylamsal çalışmaların eksik kaldığı şeklinde yorumlanabilir. Okul yöneticileri ile okul kültürü arasındaki ilişki konusunda

yayınlanmış çalışmalar incelendiğinde veri toplama aracı olarak anket formları kullanılmıştır. Bir araştırmada yüz yüze görüşülerek veriler toplanmıştır. Yine bir araştırmada nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanıldığı karma yöntem modellerinden ardışık karma modelinde gerçekleştirilmiştir. Daha farklı desenlenmiş araştırmalarda veri çeşitlenmesine gidilmesi bu konuda yapılmış araştırmalara zenginlik katabilir. Pozitivist paradigmaya galip gelmeye başlayan paradigmanın kökeni yirminci yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Einstein'ın "Görelilik kuramı", Heisenberg'in "belirsizlik ilkesi" nitel araştırmalara eğilimi arttırdığı söylenebilir.

Balcı'ya göre (2003) yöntem, sadece nicel araştırma yöntemlerini değil, yorumcu paradigma yöntemleri olarak katımlı gözlemci, rol oynama, yönlendirici olmayan mülakat, epizodlar ve betimlemeler vb. nitel araştırma yöntemlerini de içermelidir. Aypay'ın (2010) araştırmasında makalelerde en çok nitel araştırma yöntemleri kullanıldığını belirtmiştir. Bush ve Crawford'un (2012) araştırma bulgularında son üç yıldır eğitim 326 liderliği ve yönetimi araştırmalarında çoğunlukla deneysel araştırmalar yer almaktadır. Turan, Karadağ, Bektaş ve Yalçın'ın (2014) araştırmalarında en çok kullanılan araştırma modelleri, tarama (%52.3), nitel (%16.9), derleme (%12.8) olarak sıralanmıştır. Balcı ve Apaydın'a göre (2009) örnekleme giren Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi'ndeki makalelerin araştırma desenlerinin büyük ağırlıkla tarama türünde (anket ve mülakatla verilerin toplandığı) nicel araştırmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmadan Türkiye'de nicel araştırmaların fazla olduğu görülürken, Türkiye dışındaki dergilerde ise nitel araştırma sayısı daha fazladır. Sert, Kurtoğlu, Akıncı ve Seferoğlu'nun (2012) araştırma bulgularına göre makalelerin araştırma türüne göre dağılımları incelendiğinde 13 makalede nicel araştırma yöntemlerinin, 10 makalede nitel araştırma yöntemlerinin ve 7 makalede ise hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı gözlenmektedir. Göktaş vd. (2012) araştırmasından elde edilen bulgulara göre Türkiye'de eğitim araştırmalarındaki çalışmaların büyük bir oranının nicel araştırmalardan (% 69.9) oluştuğu ve bunu nitel araştırmaların (% 26.7) takip ettiği tespit edilmiştir. İncelenen konulara bakıldığında okul geliştirme, konusu dikkat çekecek düzeydedir. Öne çıkan diğer konular sırasıyla şöyledir; Eğitim liderliği, yönetsel disiplin felsefesi, okul yönetimi uygulamaları, farklılıkların yönetimi, bilgi ve kaynak yönetimi, örgütsel öğrenme, yeni eğitim politika/programlarının değerlendirilmesi, plan- program, öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar şeklindedir. Şişman'a göre (1998) okul müdürlerinin geleceğin kültürel liderleri olarak yetiştirilmeleri konusu üzerinde önemle durulmakta, bu doğrultuda okul lideri yetiştirmeye dönük programların içeriğinin güncelleştirilmesi gereği üzerinde durulmaktadır. Ogawa, Goldring ve Conley'in (2000) eğitim yönetimi araştırmalarını incelediği çalışmalarında daha

çok öğretim yöntemleri, öğretmen eğitimi, ölçme ve değerlendirme konularında çalışmalar olduğu görülmüştür.

Postlethwaite'e göre (2005) eğitim araştırmaları konularından bazıları öğretme yöntemleri, okul yönetimi, sınıf ortamı, okul finansmanı olarak sınıflandırılabilir. Araştırma sonuçlarına göre eğitim yönetimi alanında kültürel liderlik konusu ön plana çıkmakta ve araştırmacılardan yoğun ilgi görmektedir. Bu durum eğitim yöneticisinin diğer rollerini perdeleyen bir sonuç olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü okul yöneticisinin diğer rolleri liderlik başlığı altında araştırılmaktadır. Sonuç olarak çalışmada ele alınan okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların konu ve yöntem bağlamında büyük benzerliklerin olduğu, söz konusu çalışmaların belirli bir düzlemde ilerlediği, farklılıkları dikkate alan, derinlemesine çalışmaların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde okul yöneticilerin kültürel liderliği alanında üretilen tezlerle ilişkin bir tipoloji ortaya çıkarılabilir. Sonuç olarak, araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun nicel yöntemlere dayalı olduğu görülmektedir. Bundan sonraki çalışmalarda araştırmacılar nitel veya karma yöntemler kullanarak problem durumlarına yönelik derinlemesine çıkarımlarda bulunabilirler.
- Uluslararası ve ulusal okul yöneticilerin kültürel liderliği üzerine dergilerindeki yayınlar karşılaştırmalı incelenebilir
- Araştırmalarda çalışma grubu içerisine okul çevresi ve öğrenciler daha çok dahil edilerek, çalışmalara daha geniş bir perspektif kazandırılabilir.

Kaynaklar

- Aypay, A. (2010). Eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: eğitim yönetimi dergilerinin analizi, 1999-2007. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 39, 59-77.
- Balcı, A. (2003). Eğitim örgütlerine yeni bakış açıları: *Kuram-araştırma ilişkisi II. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33, 26-61.
- Başaran, İ. E. (1986). Öğretmenlerin Yönetime Katılması, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 19, 1-2.
- Bi, L., Ehrich, J., & Ehrich, L. C. (2012). Confucius as transformational leader: lessons for ESL leadership. *International Journal of Educational Management*, 26(4), 391-402.
- Brinia, V. (2012). Men vs women; educational leadership in primary schools in Greece: an empirical study. *International Journal of Educational Management*, 26(2), 175-191.
- Brinia, V. (2012). Men vs women; educational leadership in primary schools in Greece: an empirical study. *International Journal of Educational Management*, 26(2), 175-191.
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*, Pegem A.
- Bush, T. & Crawford, M. (2012). Mapping the Field over 40 Years : A Historical Review. *Educational Management Administration & Leadership*, 40 (5), 537-543.
- Bush, T., & Glover, D. (2012). Distributed leadership in action: Leading high-performing leadership teams in English schools. *School leadership & management*, 32(1), 21-36.
- Cafoğlu, Z. (1995). Okulların güçlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(4), 549-557.
- Çelik, V. (1997). "Öğretmenlere Göre Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerini", (145-156), *Verimlilik Dergisi*, 3, MPM Yayını.
- Çelik, V. (2000) *Okul Kültürü ve Yönetimi*, Pegem Yayını.
- Çelik, V. (2011). *Eğitimsel liderlik*. Pegem A.
- Furman, G. (2012). Social justice leadership as praxis developing capacities through preparation programs. *Educational Administration Quarterly*, 48(2), 191-229.
- Gareis, C. R. & Tschannen-Moran, M. (2005, Nov.). *Cultivating principals' sense of efficacy: Supports that matter*. Paper presented at the annual meeting of the University Council for Educational Administration, Nashville, TN.

- Gavish, T., & Oplatka, I. (2012). Educational leadership in the era of mass media: state, consequences and repercussions. *School Leadership & Management*, 32(1), 73-89.
- Göktaş, Y., Hasançebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M., ve Sözbilir, M.(2012). Türkiye’deki eğitim araştırmalarında eğilimler: Bir içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 443-460.
- Hallinger, P. (2013). A conceptual framework for systematic reviews of research in educational leadership and management. *Journal of Educational Administration*, 51 (2), 126 – 149.
- Hoy, W. K., Miskel, C. (2010), *Eğitim Yönetimi: Teori, Araştırma ve Uygulama* (Çeviri Editörü: Selahattin Turan), Nobel Yayınevi.
- İbicioğlu, C. (1999). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Davranışları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Jackson, K. M., & Marriott, C. (2012). The interaction of principal and teacher instructional influence as a measure of leadership as an organizational quality. *Educational Administration Quarterly*, 48(2), 230-258.
- Karaköse T. (2008). Okul müdürlerinin kültürel liderlik davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Educational Sciences: Theory & Practice*, 8(2): 555-579.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Lee, M., Hallinger, P., & Walker, A. (2012). A distributed perspective on instructional leadership in International Baccalaureate (IB) schools. *Educational Administration Quarterly*, 48(4), 664- 698.
- Moos, L. (2012). Educational leadership in a competitive state: a contradiction in terms?. *International Journal of Educational Management*, 26(5), 461-469.
- Notman, R. (2012). Intrapersonal factors in New Zealand school leadership success. *International Journal of Educational Management*, 26(5), 470-479.
- Ogawa, R. T., Goldring, E. B. & Conley, S. (2000). Organizing the field to improve research on educational administration. *Educational Administration Quarterly*, 36 (3), 340-357.
- Örücü, D. ve Şimşek, H. (2011). Akademisyenlerin gözünden Türkiye’de eğitim yönetiminin akademik durumu: Nitel bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 167-197.

- Peck, C., & Reitzug, U. C. (2012). How existing business management concepts become school leadership fashions. *Educational administration quarterly*, 48(2), 347-381.
- Pehlivan, İ. (1998). *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*, PeGem Yayınları.
- Postlethwaite, T. N. (2005). *Educational Research: some basic concepts and terminology*. UNESCO.
- Sergiovanni, T.S. and Starrat, R.J. (1988), *Supervision Human Perspectives*, Mc Graw-Hill Book Commany.
- Sert, G., Kurtoğlu, M., Akıncı, A. ve Seferoğlu, S. S. (2012). Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: *Bir içerik analizi çalışması*. *Akademik Bilişim*, 1-3 Şubat 2012, Uşak Üniversitesi.
- Smith, L., & Riley, D. (2012). School leadership in times of crisis. *School Leadership & Management*, 32(1), 57-71.
- Sofu, F., Fitzgerald, R., & Jawas, U. (2012). Instructional leadership in Indonesian school reform: overcoming the problems to move forward. *School Leadership & Management*, 32(5), 503-522.
- Şahin, D. S. (2004). Okul Müdürü ve Öğretmenler İle Okulun Bazı Özellikleri Açısından Okul Kültürü Üzerine Bir Değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39 (39), 458-474.
- Şimşek, Y. (2003). Okul müdürlerinin iletişim becerileri ile okul kültürü arasındaki ilişki (Eskişehir İ li örneği) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Şişman, M. (1998). Eğitim yönetiminde kuram ve araştırmada alternatif paradigma ve yaklaşımlar. *Eğitim Yönetimi*, 3(16), 395-422.
- Tahaoglu, F. & Gedikoğlu, T. (2009). İlköğretim okulu müdürlerinin liderlik rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(58), 274-298.
- Tan, C. Y. (2012). Instructional leadership: toward a contextualised knowledge creation model. *School Leadership & Management*, 32(2), 183-194.
- Toprakçı, E.(2002), *Eğitim Üzerine*, Ütopya Yayınevi.
- Turan, S., Karadağ, E., Bektaş, F., ve Yalçın, M. (2014). Türkiye’de eğitim yönetiminde bilgi üretimi: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi 2003-2013 yayınlarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (Educational Administration: Theory and Practice)*, 20(1), 93-119.

Yörük, S., Şahin, B. (2012). Ortaöğretim Müdürlerinin Etkili Okul Olmasında Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Rollerini, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*. 5(3), 352-368.